

כתיבת בקשה לאישור תביעה ייצוגית

תקנה 2 לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010

הפרט בתוספת השנייה לחוק
העובדות המקימות את עילת התביעה האישית
העובדות המקימות את עילת התביעה של הקבוצה
הוראות הדין המקימות את עילות התביעה
הגדרת הקבוצה
דרך לאתר את חברי הקבוצה
שווי התביעה של הקבוצה
ייצוג הולם ובתום לב
שאלות משותפות
אפשרות סבירה להכרעה לטובת הקבוצה
תובענה ייצוגית הדרך היעילה וההוגנת להכרעה בענין
שכר טרחה וגמול
*סעדים
*נזק
*תצהיר
*נוסח התביעה שמבוקש לאשר

הגדרת הקבוצה

- חברת ביטוח הפרה את חובת הזהירות (התרשלה) וחייבה את המבוטחים בפרמייה בסכום העולה על הסכום שנקבע בפוליסה.
- איך נגדיר את הקבוצה?

הגדרת הקבוצה

"כל מי שהמשיבה הפרה נגדו את חובת הזהירות וגבתה פרמיה שלא כדין"

א:

"כל מי שהמשיבה חייבה אותו בפרמייה בסכום העולה על הסכום שנקבע בנספח לפוליסה"

מה ההבדל?

הגדרת הקבוצה

תיאור משפטי - לא נכון - "כל מי שהמשיבה הפרה נגדו את חובת הזהירות"

תיאור עובדתי - נכון - "כל מי שהמשיבה גבתה ממנו פרמייה מעבר לסכום שנקבע בפוליסה"

הגדרות לא נכונות

- כל מי שהמשיבה הפרה את חוזה ההתקשרות שנחתם עמו.
- כל מי שחוייב בעמלה שלא כדין.
- כל מי שחוייב בריבית בשיעור גבוה מהשיעור המותר.
- כל מי שנגבה ממנו מע"מ ללא היתר בחוק.

הגדרת הקבוצה – נקודת ההתחלה

- מתי מתחילה התקופה?

- האם נכון להגביל את התקופה לנקודת התחלה כלשהי?

- רע"א 668/13 צדקני נגד פלאפון – "נדרש התובע הייצוגי להבהיר באופן ברור, ובגדר בקשת האישור, את התקופה שלגביה הוא מבקש לנהל את התובענה הייצוגית".

הגדרת הקבוצה - נקודת ההתחלה

- המועד שבו בפועל החלו המעשים המקימים את עילת התביעה.
- התיישנות (שבע שנים/ שלוש שנים/ שנתיים).

הגדרת הקבוצה – נקודת סיום

מתי מסתיימת התקופה של הקבוצה?

מתי התביעה נחשבת כמוגשת?

הגישה המקדימה – מועד הגשת בקשת האישור.

הגישה המאחרת – מועד הגשת התביעה לאחר אישורה

הגדרת הקבוצה – נקודת סיום

מתי מסתיימת התקופה של הקבוצה?

מתי התביעה נחשבת כמוגשת?

הגישה המקדימה – מועד הגשת בקשת האישור.

הגישה המאחרת – מועד הגשת התביעה לאחר אישורה

סעיף 5(א)(1) לחוק – לבקשת האישור יש לצרף את "נוסח התובענה".

תקנה 5 – בעקבות אישור התביעה כייצוגית "יראו את נוסח התובענה שצורף לבקשה לאישור ככתב תביעה ויראו את המבקש כתובע".

ת"מ (ת"א) 115-07 מנירב נ' מדינת ישראל

הגדרת הקבוצה – נקודת סיום

סעיף 10(א) – "אישר בית המשפט תובענה ייצוגית, יגדיר בהחלטתו את הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה; לא ייכלל בקבוצה אדם שעילת תביעתו נוצרה לאחר המועד שבו אושרה התובענה הייצוגית כאמור".

סעיף 10(ב) – "על אף הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להתיר צירוף של אדם לקבוצה שאותה הגדיר לפי אותו סעיף קטן, אף שלא נכלל בה במסגרת החלטת בית המשפט כאמור באותו סעיף קטן, וזאת עד למועד שיקבע; התיר בית המשפט כאמור, יורה על האופן שבו תימסר הודעה על כך למי שצורף לקבוצה, ורשאי הוא להורות על פרסום הודעה על כך גם לחברי הקבוצה או לגורם אחר אם מצא שהדבר מוצדק בנסיבות הענין".

מתי מתאים לעשות שימוש בסעיף 10(ב)?

הגדרת הקבוצה – נקודת סיום

"בענייננו, סבורה אני שנכון להורות שגם כל מי שעילתו נוצרה עד למתן פסק הדין ייכלל בקבוצה ... הגעתי למסקנה זו מאחר שאין עורר עוד שגם מי שמקרה הביטוח שלו ארע אחרי הגשת התביעות זכאי לתשלום מלא של סכום ההתאמה ... משכך, איני רואה הצדקה שלא לצרף אותם אנשים לקבוצה ולאצם לנהל הליך משפטי או להגיש תובענה ייצוגית חדשה לצורך העניין וסבורה אני שהדרך היעילה והצודקת במקרה זה היא הכללתם בקבוצה"
(ת"א (מרכז) 5625-08-07 אביעד נ' מנורה חברה לביטוח בע"מ).

הגדרת הקבוצה – סיכום

- "כל לקוחות המשיב אשר חוייבו בעמלת אי הודעה מוקדמת, בתקופה שהחלה שבע שנים לפני הגשת בקשה זו, ועד למועד הגשת התביעה הייצוגית לאחר אישורה".

עילת התביעה - העובדות

- העילה האישית של התובע והעילה של הקבוצה (ס"ק 2 ו-5 לתקנה).
- חשיבות עילת התביעה האישית –
 - א. על מנת שהמבקש יוכל לשמש כתובע ייצוגי.
 - ב. העילה של הקבוצה נגזרת מהעילה האישית של התובע – ת"צ 11255-07-10 פינק נגד בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (5.6.2011).

חשוב – להציג בבקשת האישור את כל הטענות, העובדות והמסמכים הקיימים.

עילת התביעה – הוכחת קיומה של קבוצה

- הוכחת שיטה – ת"צ 24912-03-10 חגי נגד חברת פרטנר תקשורת בע"מ וע"א 3948/11 חגי נגד חברת פרטנר תקשורת בע"מ.

עילת התביעה – הוכחת קיומה של קבוצה

• ע"א 7187/12 צמח נ' אל על נתיבי אויר לישראל –

"ככלל מצוי התובע הייצוגי בעמדת נחיתות מובנית, בפרט כאשר עליו להוכיח קיומה של קבוצה. הדבר עלול לעורר קשיים, שעיקרם החשש כי עוסקים יטו לטעון שמדובר ב'טעות נקודתית'"

"כאשר הנתבע טוען ל'טעות נקודתית', וניכרים פערי המידע כבענייננו, מוצדק להעביר אל כתפי הנתבע את נטל הבאת הראיה. הנה דוגמה: אדם רוכש לעצמו חטיף במרכול. בבחנו את השקית, הוא מגלה כי תכולת המוצר עומדת על מחצית הכמות הרשומה על גבי האריזה. נניח שאדם זה מגיש תביעה כנגד היצרן, ובקשה לאישור התביעה כייצוגית. נניח עוד, כי היצרן אמנם מודה שבמקרה של התובע אכן נפלה טעות, אולם מדובר בטעות נקודתית. לא יתכן להטיל במקרה זה את נטל הבאת הראיה על הצרכן, שהרי מהם האמצעים העומדים לרשותו כדי להוכיח כי קיימת קבוצת נפגעים? האם עליו לבלוש אחר המוצר במרכולים אחרים? ואם כן, עד כמה? במקרה המתואר, נראה כי הנטל להביא ראיות שאין מדובר בקבוצה עובר אל כתפי הנתבע הייצוגי, ככל שזה טוען כי מדובר ב'טעות נקודתית'."

עילת התביעה – ביסוס משפטי

- עילות התביעה.
- התשתית המשפטית – ת"צ 55296-12-11 רוטמן נ' פלאפון
- העמסת עילות מיותרות – ע"א 2718/09 גדיש נ' אלסינט

סעדים (סעיף 14(א)(4) לחוק)

- סעדים לעתיד.
- סעדים לעבר.
- ממונה.

סכום התביעה - תקנה 5(7)

- סכום התביעה האישית של התובע הייצוגי.
- סכום התביעה של הקבוצה.

התקיימות התנאים לאישור התביעה

- מתאים לאחד הפרטים בתוספת.
- שאלות משותפות.
- נזק.
- אפשרות סבירה להכרעה לטובת הקבוצה.
- ניהול בתום לב.
- תביעה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת.

הפרט המתאים בתוספת השניה לחוק (ס"ק 1 ו-5 לתקנה)

- שער הכניסה.
- חוסר התאמה – סילוק על הסף - ת"צ 11319-04-11 **Google Inc.** נ' **בראונר**.
- חשוב לזהות את הפרט המתאים למקרה שבפנינו - עע"מ 7373/10 לוי נ' **מדינת ישראל**.

שאלות משותפות

- גישה מקלה בפסיקה – "אין כל צורך שכל השאלות המתעוררות ביחס לקבוצה תהיינה משותפות. די בכך שהיסוד המשותף מהווה מרכיב מהותי בהתדיינות" (רע"א 4556/94 טצת נ' זילברשץ).
- הפרדה בין שלב קבוצתי לשלב אינדיבידואלי –
- "שונות בין חברי הקבוצה, המחייבת בירור אינדיבידואלי של אחריות הנתבע לנזק שנגרם לכל אחד מחברי הקבוצה, עשויה, אמנם, להוביל לעיתים למסקנה כי התביעה איננה מתאימה להתברר בדרך ייצוגית. ואולם, שונות שכזו בנוגע לנתונים שאינם מהותיים להכרעה בשאלת האחריות, אלא רלבנטיים בעיקרם לקביעת שיעור הפיצוי שייפסק לכל אחד מחברי הקבוצה, אם התובענה תתקבל – איננה גורעת מכשירותה של התובענה להתברר כתובענה ייצוגית, וזאת אף אם תידרש (בשלב של קביעת הפיצוי) בחינת זכאות פרטנית לקבלת סעד, ביחס לכל אחד מחברי הקבוצה, או לבעלי מאפיינים שונים בקרבם" – ע"א 8037/06 ברזילי נ' פריניר (הדס 1987) בע"מ
- הבחנה בין שאלות משותפות ובין הוכחת קיומה של עילת תביעה קבוצתית באמצעות עילת התביעה של המבקשים.

נזק

- דרישה מקלה – על המבקש להראות כי "לכאורה נגרם לו נזק" – סעיף 4(ב)(1) לחוק. וביחס לקבוצה – יש להראות אפשרות סבירה בלבד.
- עיקר הדיון בנזק ייערך בשלב הדיון בתובענה.

אפשרות סבירה להכרעה לטובת הקבוצה

• גישה מקלה – רע"א 2128/09 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נגד עמוסי –

• די לו לבית המשפט לעקוב בדקדקנות אחר לשון המחוקק ולראות האם קיימת "אפשרות סבירה" להכרעה לטובת קבוצת התובעים; הא, ותו לא. החמרת התנאים לאישור תובענה כייצוגית, ובירור רוב רובה של התביעה כבר בשלב אישור התובענה כייצוגית, חורגת מהאיזון שקבע המחוקק, ועל כן היא אינה ראויה".

תצהיר

- מבקש אישור חייב לתת תצהיר – בש"א (ת"א) 8232/03 לוק נ' בנק המזרחי המאוחד בע"מ.
- תצהירים נוספים.
- עדות שמועה.

נוסח תובענה

- ללא חתימה
- ללא תאריך
- התובע – בשם כל חברי הקבוצה
- סמכות מקומית
- סמכות עניינית
- סעדים – כספיים, צווים
- סכום התביעה
- תיקון נוסח תובענה בהתאם להחלטת האישור

תשובה לתגובה

- אין לחרוג מהמסגרת של מענה לטענות שהוצגו בתגובת המשיב.
- חריגה מזמינה בקשות למחיקה.
- בקשה להוספת ראיות – רע"א 4778/12 תנובה נ' נאור.
- בקשה לתיקון בקשת האישור – בר"ם 4303/12 אינסלר נ' המועצה המקומית עמק חפר.
- ת"צ 12935-02-13 שביט נ' ב. יאיר
- ת"צ 55296-12-11 רוטמן נ' פלאפון

חוות דעת

מתי נדרש לצרף חוות דעת לבקשת האישור?

כאשר חוות הדעת נדרשת להוכחת יסודות העילה.
לא נדרשת חוות דעת בשלב בקשת האישור כדי להוכיח את הנזק.
רע"א 4778/12 תנובה נ' נאור –

"מכאן, שלכאורה היה מצופה מהמשיב ... דווקא בבקשת אישור העוסקת בסוגיה כלכלית מובהקת, לתמוך את טענותיו, כבר בבקשת האישור, בחוות דעת כלכלית המבססת את טענתו בדבר קביעת מחיר לא הוגן לגבינת הקוטג'".

חוות דעת

- "דרך המלך והאופן בו ראוי לנהוג בבקשה לאישור תובענה ייצוגית שיש לה נגיעה לא רק להוגנות הליך בחינת ואישור הצעת מיזוג אלא גם להוגנות המחיר המוצע, היא הגשת חוות דעת מומחה במעמד בקשת האישור, אשר נסמכת על מידע שמצוי או שיכול להיות מצוי בידי התובע ההייצוגי. אין להתיר מצב שבו התובע הייצוגי יימנע מלצרף חוות דעת מומחה כאמור, בטענה כי הוא ציפה שמשיב יצרף מסמכים כאלה ואחרים לבקשת האישור" –

- ת"צ 47490-09-13 תועלת לציבור נ' כלל תעשיות

תודה רבה.

להערות:

אהרן רבינוביץ

aharon@ronlaw.co.il